

העיר בעולם המוסלמי והקהילה היהודית בה

מבנה העיר המוסלמית, מוסדותיה המרכזיים, תושביה, מעמד המשפטי, ודפוסי המגורים שלהם.

- העיר היתה בנויה מאזורים סגורים. הבתים, הארמונות ומבני הציבור היו סגורים ופנו לחצרות פנימיות. הרחובות היו צרים.
- האזורים הציבוריים (חנויות ושווקים) היו סגורים ולא חלק מהרחובות.
- בעיר היו בתי מרחץ, שווקים, חומות ושערים.
- העיצוב התבסס על צורות גיאומטריות ואותיות ערביות, שכן האסלאם אסר להציג דמויות אנושיות.
- הבתים הפרטיים בני קומה אחת.
- בכל רובע היה מסגד, שוק קטן ולעתים גם בית מרחץ.
- ליד החומות או מחוצה להן גרו העניים, ולאחר מכן בתי הקברות.

מרכז העיר-

במרכז העיר היה:

- מסגד מרכזי, שהיה מקום תפילה ומחסה בעת צרה.
- בתי ספר גבוהים.
- בית המשפט השרעי (ע"פ ההלכה המוסלמית).
- השוק המרכזי, ולצידו חלפני כספים (שימשו כמו בנק).
- לצד השוק היו חנויות תבלינים והלבשה.

תושבי העיר המוסלמית-

- תושבי העיר גרו ברובעים שונים, ע"פ עיסוק, מוצא ואמונה.
- השליט היה גר במקום מרוחק לצרכי ביטחון.
- כללו: אנשי חצר מלכות, נציגי ממשל, פקידים, חיילים, בעלי מלאכה ופשוטי עם.
- הסוחרים בעיר היו בעיקר של בגדים ובדים. הם היו עשירים מכיוון שהערים המוסלמיות היו ממוקמות על צירי מסחר גדולים.
- מעמד משפטי: כל התושבים היו שווים בפני החוק. לא היתה אוטונומיה עירונית (שלטון עצמאי) ולא היו זכויות מיוחדות למוסלמים לבין שאר התושבים.

הקהילה היהודית בעיר המוסלמית

מעמד משפטי-

היהודים באימפריה המוסלמית נחשבים כדימים, בני חסות.

היתרים והטבות	איסורים וחובות כדימים
<ul style="list-style-type: none">• הגנה מצד השלטונות• היתר להתארגן בקהילות משלהם.• מותר להם לקיים את דתם, מכיוון שהם עם הספר- העם של התנ"ך, שהוא קדוש.• היחס יותר טוב מאשר לעובדי אלילים, מפני שהיהודים האמינו באל אחד, כמו המוסלמים.	<ul style="list-style-type: none">• חייבים לשלם מס גולגולת וקרקה, בתמורה להגנה על חייהם ועל רכושם, ושחרור משירות צבאי.• איסור לכהן בתפקיד דתי, במשרות צבאיות ופוליטיות. (במקום זה היו יהודים רבים בתחום המנהל הציבורי.)

היהודים ראו בשלטון המוסלמי שלטון נות, ביחס לשלטון הנוצרי שרדף את היהודים

העיסוקים הכלכליים של היהודים בעיר המוסלמית-

- יהודים רבים היו אומנים- בעלי מלאכה ועסקו ב:עיבוד עורות, קצבות, נפחות צורפות סנדלרות ועוד...
- יהודים רבים עסקו במסחר רחב היקף, ורבים התעשרו מאוד.
- העיסוק במסחר קירב בין היהודים להנהגה המוסלמית היהודים הלכו לחליף ולשריו מכספיו- ושימשו מן בנקאי חצר.
- בנוסף יהודים עבדו בתחום התעשייה ובמקצועות חופשיים כמו רפואה ותרגום.

מאפייני הקהילה היהודית וההנהגה העצמית ומוסדותיה בארצות האסלאם

- הקהילה היהודית מספקת לכל היהודים את צרכיהם מבחינה כלכלית דתית וציבורית.
- הקהילה היתה מסגרת החיים הרשמית שבתוכה חיו היהודים.
- בנוסף היא תיווכה בין הציבור היהודי לבין השלטון המוסלמי.
- הקהילה יכלה לקיים את החיים הדתיים בזכות האוטונומיה שאותה קיבלה מהשלטון.
- בתמורה לאוטונומיה שילמה הקהילה מיסים לשלטון, שאותם גבו רשי הקהילה.
- בכל קהילה יהודית היו בתי כנסת, מקוואות, חנויות כשרות, בתי דין יהודיים ועד מוסדות יהודיים.
- בראש הקהילה היהודית עמד **ראש הגולה**, ובעל הסמכות הדתית היה **הגאון**.
- בין הקהילות היהודיות השונות היה קשר רציף על ידי שליחים ומכתבים.
- הסיבה לקשר היתה שמירה על אחדות העם והדת בשמן שהיהדות היו מיעוט והיתה סכנה להשפעות על הדת.
- סיבה נוספת היתה שהיהודים בימי הביניים סבלו מהתקפות קשות, והקהילה היהודית ניסתה להקנות ביטחון ולשמור על בטחון היהודים.
- ההנהגה העצמית - עד המאה העשירית הושפעו היהודים בארצות האסלאם משיבות בבל וא"י, אך מכאן הקהילה המקומית לוקחת לעצמה זכויות נוספות על ההנהגה.
- ההנהגה נבחרה על ידי בני הקהילה, ולא על ידי המרכז בבבל.
- הקהילה היתה אחראית על גביית המיסים, וקבעה את שיטת החלוקה של נטל המיסים.
- ההנהגה הושפעה ממקום למקום ומזמן לזמן:
- משפחות עשירות הנהיגו והשפיעו על הקהילה בזכות עושרם והשפעתם בקרב השלטונות הנוכריים.
- מנהיגים מכוח אישיות וחכמת תורה נבחרו על ידי הקהילה.
- חלק מהנהגה כללה גם רבנים, שתדלנים ונגידים.